סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: קיץ תשפ"ו, 2026
מספר השאלון: 34225
קובץ: תשובות סופיות

אזרחות

שאלון 34225: לאומיות וזכויות (מסלול גמיש)

הוראות לנבחן

הוראות
א. משך הבחינה: שעה וחצי.
ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.
פרק ראשון – (3×9) – 27 נקודות
פרק שני – (2×24) – 48 נקודות
פרק שלישי – (1×25) – 25 נקודות
סך הכול – 100 נקודות
ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
ד. הוראות מיוחדות: אין.
יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.
השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.
בהצלחה!

הנחיה מיוחדת למועד זה (על פי הודעת משרד החינוך; חוקי המענה לא הופיעו בטופס הבחינה): משך הבחינה: שעה וארבעים וחמש דקות. יש לענות על שש מן השאלות 1–9. לכל שאלה – 16⅔ נקודות.

בהצלחה!

תשובות סופיות

פרק ראשון (27 נקודות)

שאלה 1

הצגה: זכותו של אדם שבעת הליך משפטי (חקירה, מעצר, משפט) תינתן לו הגנה מפני פגיעה בזכויותיו מעבר לנדרש. שלושה אמצעים מתוך: חזקת החפות; אין עונש בלא חוק; אין חיפוש בלא צו; זכות לייצוג משפטי; שופטים בלתי תלויים; זכות לדעת במה מואשמים ולראות את הראיות; זכות ערעור; משפט פומבי; ככלל, אין לעצור אדם יותר מ־24 שעות בלי להביאו לפני שופט.

שאלה 2

ערבים (שניים מתוך): המיעוט הגדול (כחמישית מאזרחי המדינה); מיעוט לאומי ודתי – רובם מוסלמים ומיעוטם נוצרים; שפת האם ערבית ומערכת חינוך נפרדת בערבית; זהות מורכבת – אזרחית ישראלית ולאומית ערבית־פלסטינית; אינם נקראים לשירות חובה בצה"ל (רשאים להתנדב); רובם ביישובים נפרדים. דרוזים (שניים מתוך): עדה דתית נפרדת ומוכרת עם בתי דין דתיים משלה; דת סגורה; דוברי ערבית; הגברים משרתים שירות חובה בצה"ל (מאז 1956); מערכת חינוך דרוזית נפרדת; כפרים בגליל ובכרמל.

שאלה 3

פסקת ההגבלה (סעיף 8): אין פוגעים בזכויות שלפי חוק היסוד אלא בחוק (או לפי חוק מכוח הסמכה מפורשת בו); ההולם את ערכיה של מדינת ישראל (כמדינה יהודית ודמוקרטית); שנועד לתכלית ראויה; ובמידה שאינה עולה על הנדרש (מידתיות). מטרה: להגן על זכויות היסוד שבחוק היסוד מפני פגיעה, גם בחקיקה של הכנסת – פגיעה מותרת רק כשמתקיימים כל התנאים; לאזן בין זכויות הפרט ובין צורכי הכלל וערכים אחרים (הזכויות אינן מוחלטות); לקבוע אמות מידה שלפיהן בית המשפט בוחן חוק הפוגע בזכויות (ביקורת שיפוטית).

שאלה 4

שניים מאלה (כל הבדל לפי קריטריון): תוכן הפקודה – פקודה בלתי חוקית: מעשה שאינו מעוגן בחוק, ואילו בלתי חוקית בעליל: גם אינו מעוגן בחוק וגם בלתי מוסרי באופן מובהק ("דגל שחור"); התנהגות מקבל הפקודה – בבלתי חוקית חייב לציית, ואילו בבלתי חוקית בעליל אסור לציית; על מי הציות חל – בלתי חוקית מחייבת ציות של אנשי הביטחון ולא של אזרחים, ואילו בלתי חוקית בעליל אסורה בציות לכולם; ענישה – בבלתי חוקית ייענש מי שלא יבצע, ואילו בבלתי חוקית בעליל ייענשו נותן הפקודה ומבצעה.

פרק שני (48 נקודות)

שאלה 5

הזכות לקניין: זכותו של אדם לרכוש רכוש (חומרי או רוחני), להחזיק בו ולעשות בו כרצונו – להשתמש בו, למכור, להשכיר, להוריש או לתת במתנה; המדינה לא תפגע בקניינו של אדם ותגן עליו מפני פגיעה בידי אחרים. ציטוט: "לדברי האספן, הוא רכש את המכתב לפני שנים רבות מכספו הפרטי מאדם פלוני ב־600 דולר, וכעת הוא מציע אותו למכירה פומבית לכל המרבה במחיר."

שאלה 6

הפנייה אל העם היהודי בתפוצות: קריאה ליהודי התפוצות להתלכד סביב היישוב היהודי בעלייה ובבניין, ולעמוד לימינו במערכה הגדולה על הגשמת שאיפת הדורות לגאולת ישראל. ציטוט: "...ההחלטה לעלות בתקופה מורכבת זו נבעה מתחושת שליחות וחיבור עמוק לישראל, ומתוך רצון לתרום למדינה ולחברה הישראלית" / "...יעודדו יהודים רבים ברחבי העולם לעלות ארצה".

שאלה 7

עבריינות שלטונית אישית (לשם טובת הנאה אישית): הפרת החוק בידי נבחרי ציבור או עובדי ציבור במסגרת תפקידם, תוך ניצול לרעה של כוחם, מעמדם וסמכויותיהם; לשם טובת הנאה אישית לעצמם או למקורביהם (שוחד, מעילה בכספי ציבור, מינויים פסולים). ציטוט: "על פי החשד, חלק מכספי התרומות הועברו לכיסו הפרטי של ראש העיר ולמקורביו."

פרק שלישי (25 נקודות)

שאלה 8

מדינת לאום (יהודית) אתנית־תרבותית דמוקרטית – שני רכיבים: (1) הרכיב הלאומי: ישראל היא מדינתו של העם היהודי בארץ ובתפוצות; המדינה מזוהה ברמה הקולקטיבית עם הלאום היהודי האתני־תרבותי ומבטאת את זכותו להגדרה עצמית לאומית; העדפה ללאום היהודי במדיניות ההגירה (זכותו של כל יהודי לעלות); עברית היא השפה המרכזית ומורשת ישראל מרכיב מרכזי בתרבות; חלק מהסמלים, המועדים, החוקים והמוסדות מבטאים את היסודות האתניים־תרבותיים היהודיים (מוצא, שפה, תרבות, היסטוריה, מורשת ודת). (2) הרכיב הדמוקרטי: לצד ההגדרה העצמית הלאומית היהודית – מחויבות לשוויון מלא בין כל האזרחים ללא הבדל השתייכות לאומית, אתנית או דתית; הריבונות מסורה לכל האזרחים; אין חפיפה מלאה בין לאומיות לאזרחות; יסודות אזרחיים משותפים לכל האזרחים; הכרה בזכויות קבוצתיות מסוימות. ציטוט (אחד מאלה): "מדינה יהודית פתוחה לקיבוץ גלויות, שגם מעניקה שוויון מדיני וחברתי מלא לכל תושביה." / "ישראל הוקמה כמדינת הלאום של העם היהודי, וכאז כן היום זהו טעם קיומה." / "מדינה שבה בני המיעוט הערבי הם שותפים וזוכים לייצוג ולשוויון." / "מדינה שהיהדות בה אינה רק דת והלכה, רבות פנים, אלא גם לאום ותרבות ומורשת." / "מדינה שיש לאזרחיה אזרחות אחת, חשובה ומשותפת לכול, אך ובה בעת יש להם מקום לטפח את רכיבי הזהות הייחודיים שלהם."

שאלה 9

הצגה: הגנה על המשטר הדמוקרטי ועל עקרונותיו ועל אופי המדינה; מפני אדם או קבוצה שמנצלים את הכלים הדמוקרטיים כדי לפגוע במשטר הדמוקרטי או לחסל אותו, או לפגוע באופי המדינה; באמצעות שלילת הזכות להיבחר, הגבלת ההתארגנות הפוליטית וחופש הביטוי. ציטוט: "...ההתלבטות המלווה כל דמוקרטיה עד כמה מותר לנקוט מהלכים הפוגעים בזכויות אדם נגד מי שמסכנים את אופייה הדמוקרטי של המדינה..." / "...אם אפשר לשלול את הזכות להצביע ממי שמאיימים על אופי זה של המדינה".

כל הבגרויות באזרחות עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/civics